

**ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО**

Факультет історії, права і публічного управління

Кафедра права і публічного управління

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор
з науково-педагогічної роботи

доц. Гусев С.О.

29 06 20 21 р.

робоча програма обов'язкової
навчальної дисципліни

**Філософські засади
та методологія наукового дослідження**

підготовки доктора філософії
галузі знань 03 Гуманітарні науки
спеціальності 032 – Історія та археологія
Освітньо-наукова програма «історія та археологія»
Факультет історії, права і публічного управління

Вінниця – 2021 рік

Робоча програма з обов'язкової навчальної дисципліни «Філософські засади та методологія наукового дослідження» для підготовки доктора філософії зі спеціальності 032 – історія та археологія.

Мова навчання – українська

30 серпня 2021 р. – 20 с.

РОЗРОБНИК:

Мельник **Емілія** **Анатоліївна** – кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри правових наук та філософії Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського;

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри правових наук та філософії Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Протокол від «02» червня 2021 року № 10

Завідувач кафедри правових наук та філософії

«02» червня 2021 року

_____ (Яременко О.І.)

(підпис)

Розглянуто і схвалено на засіданні навчально-методичної комісії факультету історії, права і публічного управління

Протокол від «08» червня 2021 року № 10

«08» червня 2021 року

Голова НМК
_____ (Гребеньова В.О.)

(підпис)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, додаткова спеціалізація/спеціальність, освітня програма, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 03 Гуманітарні науки	Обов'язкова	
Модуль – 3	Спеціальність: 032 Історія та археологія Освітньо-наукова програма «Історія та археологія»	Рік підготовки:	
		1-й	1-й
Загальна кількість годин – 90		Семестр	
		1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи доктора філософії – 4	Ступінь вищої освіти: Доктор філософії	20 год.	6
		Практичні, семінарські	
		10 год.	4
		Лабораторні	
		0 год.	0 год.
		Самостійна робота	
		60 год.	год.
Вид контролю: екзамен			

ПРИТМІТКА:

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи % становить:
 для денної форми навчання – 34% :66%
 для заочної форми навчання – 12:88

2. Мета, завдання, компетентності та програмні результати навчання

1.1. 2.1 Метою викладання навчальної дисципліни «Філософські засади та методологія наукового дослідження» є: сприяти розвитку наукового світогляду аспірантів шляхом поглиблення їх розуміння філософських і логічних засад наукового мислення, ознайомлення з методами та методикою проведення та організації наукового дослідження та написання дисертаційної роботи.

2.2 Основними завданнями вивчення дисципліни «Філософські засади та методологія наукового дослідження» є:

- мати цілісне уявлення про феномен науки, її сутність як системи знання, функції як соціального інституту та філософські підвалини;
- розуміти загальні логічні закономірності наукового дослідження, фундаментальні проблеми пізнання;
- мати уявлення про співвідношення історичного та логічного в динаміці розвитку наукового пізнання, бути обізнаними щодо основних етапів становлення та зміни типів наукової раціональності;
- вміти використовувати методику розрізнення достовірного та недостовірного наукового знання;
- вироблення здатності формулювати та реалізовувати наукові завдання, застосовуючи методології теоретичних і практичних наукових досліджень;
- розуміння аспірантами сутності організації підготовки і захисту дисертаційного дослідження.
- знати ідеали, норми, ціннісні засади наукового пізнання, особливості наукового етосу, специфіку взаємодії науки з філософією, з іншими формами культурної творчості людства;

2.3. Компетентності:

2.3.1. Загальні компетентності:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність працювати в міжнародному контексті;
- здатність розробляти проекти та управляти ними;
- здатність генерувати нові ідеї (креативність).

2.3.2. Фахові компетентності:

- Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання в історичній науці та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у наукових фахових виданнях з історії та суміжних галузей.
- Здатність усно, письмово і візуально презентувати та обговорювати результати наукових досліджень та/або інноваційних розробок українською та іноземною мовами, добре розуміти іноземні наукові тексти за напрямом історичних досліджень.

- Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру в галузі історичної науки, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень.
- Здатність використовувати міждисциплінарні підходи для проведення комплексних компаративних досліджень і узагальнень щодо природи і сутності економічних, соціальних, культурних, етнонаціональних і державотворчих процесів, наявності спільного та відмінного у світовій історії.
- Здатність дотримуватись етики досліджень, а також правил академічної доброчесності в наукових дослідженнях та науково-педагогічній діяльності.

2.2.3.. Програмні результати навчання:

У результаті вивчення обов'язкової навчальної дисципліни **«Філософські засади та методологія наукового дослідження»** здобувач повинен:

- мати передові концептуальні та методологічні знання з історичних наук і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з відповідного напрямку (ПРН1);
- глибоко розуміти загальні принципи та методи гуманітарних наук, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері історії й археології та викладацькій практиці (ПРН2);
- формулювати й вдосконалювати важливі дослідницькі завдання та вирішувати їх, дотримуючись правил академічної доброчесності та професійної етики (ПРН3);
- планувати і виконувати теоретичні та прикладні дослідження з історії та дотичних міждисциплінарних напрямків з використанням сучасного інструментарію, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми (ПРН5);
- застосовувати сучасні інструменти, інформаційні та телекомунікаційні технології пошуку, оброблення та аналізу історичних джерел (ПРН7);
- формулювати та перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні наукові аргументи і докази, підтвержені історичними джерелами (ПРН10).

На вивчення навчальної дисципліни відводиться – 90 годин / 3 кредити ЕКТС.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль I. Дослідження питання про засади наукового пізнання в історії філософської думки

Тема 1. Наука, знання, інформація.

Принципи та ідеали наукового пізнання

1. Наука як форма освоєння світу людиною. Предмет, завдання і функції науки.
2. Наукознавство і його розвиток.
3. Наука серед інших форм культури.
4. Буденне, релігійне, художнє пізнання.
5. Наука, паранаука, псевдонаука
6. Дисциплінарний характер науки. Структура та класифікація наук
7. Принципи та ідеали наукового пізнання.
8. Наука як система знань, процес пізнання та соціальний інститут.

Тема 2. Генеза гносеологічної та методологічної проблематики (від античності до Нового часу)

1. Історія розвитку наукового знання у Давній Греції.
2. Антична філософія та наука у контексті генезису методів пізнання.
3. Суперечки про природу універсалій у філософії середньовіччя. Номіналізм та реалізм.
4. Проблема співвідношення віри і розуму у філософії Фоми Аквінського.
5. Номіналізм В. Оккама, його значення для сучасної методології науки.
6. Миколай Кузанський та передумови розвитку класичної науки.
7. Особистість та філософські погляди Дж. Бруно.
8. Природознавчі досягнення М. Коперника та Г. Галілея.
9. Проблема методу пізнання у західноєвропейській філософії Нового часу. Ф. Бекон.
10. Становлення та розвиток емпіризму і раціоналізму. Т. Гоббс, Р. Декарт, Дж. Локк.
11. Б. Паскаль про можливості та межі розуму.
12. Агностицизм Дж. Берклі та скептицизм Д. Юма.

Тема 3. Класичний ідеал раціональності: наукове пізнання у філософії

XVIII–XIX ст.

1. Методологічні проблеми науки у філософії доби Просвітництва.
2. І. Кант про теоретичний і практичний розум.
3. Діяльнісно-творча основа буття, проблеми діалектики у класичній німецькій філософії.
4. Г. В. Ф. Гегель, його діалектика, філософська система та метод.

Тема 4. Філософія науки: позитивізм, неопозитивізм і постпозитивізм

1. Сутність позитивізму. Еволюція позитивізму. О. Конт, Г. Спенсер, Дж. Ст. Мілль.
2. Е. Мах та емпіріокритицизм.
3. Проблеми філософії та методології науки, її соціокультурних засад у К. Маркса.
4. Концепція філософії науки у неопозитивізмі (Б. Рассел, М. Шлік, Л. Вітгенштейн), принцип верифікації та філософія мови.
5. Сцієнтизм і антисцієнтизм у філософській думці ХХ ст.
6. К. Поппер і принцип фальсифікації.
7. І. Лакатос про науково-дослідницькі програми.
8. Т. Кун: концепція парадигм і наукових революцій.
9. П. Фейєрабенд і «анархістська» концепція методології науки.

Змістовий модуль 2. Основи наукового пізнання, теоретичні та емпіричні методи дослідження.

Тема 1. Поняття про науку, її сутність, мета і завдання.

Наука – система знань. Функції науки. Наукове і ненаукове пізнання світу. Місце науки серед інших форм пізнання: релігії, мистецтва, філософії, містичного і езотеричного пізнання світу. Закономірності історичного розвитку науки. Пранаука і наука нового типу. Наука як феномен “західної” цивілізації. Гіпотези про виникнення науки. Критерій правдивості науки – практика. Неправдиві (псевдонауки) науки. Мета науки, її завдання. НТП і наука.

Система наукових знань. Фундаментальні і прикладні науки. Природничі, суспільні і гуманітарні науки. Метанаука. Науковедення (наукознавство). Зв'язки між науками. Міждисциплінарні дослідження. Вузкий (спеціалізований) науковий напрям та його зв'язок з іншими науками через єдиний методологічний підхід (спільні методи дослідження, єдиний понятійнотермінологічний апарат). Використання категорій інших наук. Роль міждисциплінарних досліджень.

Структура науки: об'єкт, предмет дослідження. Предмет дослідження – сукупність об'єкта дослідження, аспекту дослідження, мети і методів дослідження. Поняття про теорію, методологію і методи науки.

Ефективність науки. Кількісні показники і темпи розвитку. Прогнозування науки і наукометрія. Аналіз цитування. Інформаційний “потоп”. Нерівномірність досягнень і розміщення науковців. Територіальна концентрація і “втікання мозків”. Інтернаціоналізація науки.

Тема 2. Основні категорії науки.

Суть і особливості процесу наукового пізнання

Основні структурні елементи науки: принципи (постулати), проста абстракція (поняття, визначення), категорії, аксіоми, закономірності, закони. Наукова гіпотеза.

Процес пізнання: спостереження – накопичення фактів – абстрактне мислення – практика. Систематизація, узагальнене логічне осмислення. Структурні елементи пізнання: факт – проста абстракція – категорія (складна абстракція).

Поняття про методи (способи) дослідження; загальні (спільні) і спеціальні (конкретні), нові і традиційні методи. Методи дослідження – інструмент вирішення завдань і конкретних задач. Якісні і кількісні методи. Математизація і комп'ютеризація науки. Моделювання. Концепція науки – алгоритм рішення сучасної наукової проблеми. Зв'язок категорій “гіпотеза” і “концепція”.

Теорія науки – сукупність наукових принципів і методів. Суть методології науки як сукупності теоретичних і методологічних аспектів науки. Чотири рівні методології: 1) найвищий – філософський метод; 2) рівень загальнонаукових принципів і форм досліджень; 3) конкретна наукова методологія; 4) методика і техніка досліджень. Наукова парадигма. Поняття про методiku досліджень.

Загальні методи пізнання: емпіричні і теоретичні. Спостереження, експеримент, логічні схеми (метод індукції, дедукції, аналогій). Аналіз і синтез. Повнота, однорідність, порівнянність, точність і достовірність фактів, їх критична оцінка, ранжування. Абстрагування, формалізація, моделювання. Евристичні методи.

Тема 3. Загальні наукові аспекти методології досліджень

Загальна структура дослідної роботи: 1) формування теми наукового дослідження; 2) формування мети і задач дослідження; 3) теоретичні дослідження; 4) експериментальні або емпіричні дослідження; 5) аналіз і оформлення наукового дослідження; 6) впровадження і ефективність наукового дослідження.

Вибір теми дослідження: науковий напрям, проблема, тема, підтеми, питання. Роль наукових організацій у виборі конкретної теми дослідження. Актуальність, новизна, ефективність (теоретичне, практичне значення) теми. Впровадження і апробація теми.

Вибір мети дослідження і формування на її основі конкретних завдань (задач). Первинні знання про тему і збір інформації.

Інформаційна база досліджень: носії і джерела інформації, їх види. Збирання емпіричної (статичної та ін.) інформації. Значення сучасних інформаційних засобів (Інтернету та ін.). Методи збирання і первинної обробки інформації.

Теоретичні дослідження. Авторський внесок у розвиток наукової ідеї (власне відношення, вибір наукової бази, уточнення наукових понять, нові ідеї).

Вибір методології дослідження – схеми вирішення завдань.

Експериментальні (прикладні) дослідження: вибір конкретних методів і техніки, інструментів дослідження.

Аналіз і оформлення наукових досліджень. Методи аналізу. Формування висновків і пропозиції. Оцінка ефективності наукового дослідження.

Впровадження дослідження, його апробація. Практичне використання. Винахідницька і конструкторська діяльність. Патентування.

Змістовний модуль 3. Методологія проведення дослідження: розробка, перевірка та обробка даних.

Тема 1. Структура дослідження. Розробка концептуальних положень і апарату дослідження

Поняття актуальності дослідження та визначення ступеня його наукової розробки. Визначення об'єкта, предмета, теми дослідження.

Попереднє ознайомлення з літературою та визначення головних напрямків дослідження. Збирання і відбір інформації для проведення дослідження. Формулювання загальної і проміжної цілей дослідження.

Вибір методології, опорних теоретичних положень дослідження. Визначення ходу та передбачуваних результатів дослідження. Побудова гіпотези дослідження, вибір методів дослідження.

Види гіпотез: нульова, описова, пояснювальна, основна, робоча, прогностична. Складання робочого плану.

Тема 2. Розробка та експериментальна перевірка моделі, головних ідей, концептуальних положень, що покладені в основу дослідження

Збирання та накопичення матеріалів дослідження. Організація і проведення експерименту:

- перевірка експериментальної документації;
- вибір засобів вимірювання, їх конструювання;
- обробка результатів спостереження.

Аналіз і узагальнення даних дослідження. Визначення репрезентативності висновків. Співставлення результатів дослідження із теорією. Аналіз розходжень. Уточнення теоретичних моделей, досліджень та висновків. Проведення додаткових експериментів. Реалізація результатів виконаного дослідження.

Тема 3. Обробка даних дослідження та оформлення результатів.

Основні вимоги щодо написання роботи: стисливість, логічність, конкретність.

Стандарти оформлення (паперу, друкування, посилання на джерела, ілюстрацій, скорочень, аббревіатур, формул та ін.).

Правила оформлення і вимоги щодо статей, доповідей про роботу, тез доповідей, монографій, дисертацій, звітів, та ін.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		лк	пз	лз	інд	с.р.		лк	пз	лз	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Дослідження питання про засади наукового пізнання в історії філософської думки												
Тема 1. Наука, знання, інформація. Принципи та ідеали наукового пізнання	9	2	1			6						
Тема 2. Генеза гносеологічної та методологічної проблематики (від античності до Нового часу)	9	2	1			6						
Тема 3. Класичний ідеал раціональності: наукове пізнання у філософії XVIII– XIX ст.	9	2	1			6						
Тема 4. Філософія науки: позитивізм, неопозитивізм і	9	2	1			6						

постпозитивізм													
Разом за модулем 1	36	8	4			24							
Розділ 2. Основи наукового пізнання, теоретичні та емпіричні методи дослідження.													
Тема 1. Поняття про науку, її суть, мета і завдання.	9	2	1			6							
Тема 2. Основні категорії науки. Суть і особливості процесу наукового пізнання	9	2	1			6							
Тема 3. Загальні наукові аспекти методології досліджень	9	2	1			6							
Разом за модулем 2	27	6	3			18							
Розділ 3. Методологія проведення дослідження: розробка, перевірка та обробка даних.													
Тема 1. Структура дослідження. Розробка концептуальних положень і апарату дослідження	9	2	1			6							
Тема 2. Розробка та експериментальна перевірка моделі, головних ідей, концептуальних положень, що покладені в основу дослідження	9	2	1			6							

Тема 3. Обробка даних дослідження та оформлення результатів.	9	2	1			6						
Разом за модулем 3	27	6	3			18						
Усього годин	90	20	10			60						

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Наука, знання, інформація. Принципи та ідеали наукового пізнання	1	
2	Генеza гносеологічної та методологічної проблематики (від античності до Нового часу).	1	
3	Класичний ідеал раціональності: наукове пізнання у філософії XVIII–XIX ст.	1	
4	Філософія науки: позитивізм, неопозитивізм і постпозитивізм	1	
5	Поняття про науку, її сутність, мета і завдання.	1	
6	Основні категорії науки. Суть і особливості процесу наукового пізнання	1	
7	Загальні наукові аспекти методології досліджень	1	
8	Структура дослідження. Розробка концептуальних положень і апарату дослідження	1	
9	Розробка та експериментальна перевірка моделі, головних ідей, концептуальних положень, що покладені в основу дослідження	1	
10	Обробка даних дослідження та оформлення результатів.	1	
	УСЬОГО ГОДИН:	10	

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Наука, знання, інформація. Принципи та ідеали наукового пізнання	6	
2	Генеza гносеологічної та методологічної проблематики (від античності до Нового часу).	6	
3	Класичний ідеал раціональності: наукове пізнання у філософії XVIII–XIX ст.	6	
4	Філософія науки: позитивізм, неопозитивізм і постпозитивізм	6	
5	Поняття про науку, її суть, мета і завдання.	6	
6	Основні категорії науки. Суть і особливості процесу наукового пізнання	6	
7	Загальні наукові аспекти методології досліджень	6	
8	Структура дослідження. Розробка концептуальних положень і апарату дослідження	6	
9	Розробка та експериментальна перевірка моделі, головних ідей, концептуальних положень, що покладені в основу дослідження	6	
10	Обробка даних дослідження та оформлення результатів.	6	
	УСЬОГО ГОДИН:	60	

8. Перелік питань для самоконтролю

1. Знання наукове та знання буденне.
2. Основні принципи наукового пізнання.
3. Співвідношення науки з ненауковими (паранаука, псевдонаука) формами пізнання світу.
4. Об'єктивність як принцип наукового пізнання.
5. Роль філософії у науковому пізнанні.
6. Формування елементів переднауки в античній культурі.
7. Розробка емпіричного методу пізнання Ф. Беконом.
8. Раціоналістичний метод Р. Декарта.

9. Проблема методу гуманітарних наук у неокантіанстві. «Науки про природу» та «науки про культуру».
- 10.Верифікація та фальсифікація у методології науки.
- 11.Концепція фальсифікаціонізму К. Поппера.
- 12.Концепція «науково-дослідних програм» І. Лакатоса.
- 13.Поняття наукової парадигми та наукової революції у Т. Куна.
- 14.Основні етапи розвитку науки. Класична, некласична та постнекласична науки.
- 15.Особливості класичної науки. Експериментальне природознавство. Механіцизм.
- 16.Розвиток дисциплінарного знання у межах класичної науки (XIX ст.). Еволюційний підхід.
- 17.Класифікація наук: історія та сучасність.
- 18.Некласична наука і проблема методу пізнання. Релятивізм.
- 19.Постнекласична наука за доби сьогодення.
- 20.Поняття методу, методики та методології.
- 21.Методологія наукового дослідження.
- 22.Типологія методів наукового дослідження.
- 23.Емпіричні методи наукового пізнання.
- 24.Спостереження у науковому дослідженні.
- 25.Роль експерименту в науці.
- 26.Теоретичні методи наукового дослідження.
- 27.Аналіз і синтез у науковому пізнанні.
- 28.Моделювання та аналогія як методи наукового дослідження.
- 29.Індукція та дедукція.
- 30.Діалектика як учення про розвиток та метод дослідження.
- 31.Абстрактне та конкретне мислення.
- 32.Сходження від абстрактного до конкретного у науковому пізнанні.
- 33.Структура наукового дослідження.
- 34.Наукова проблема як вихідний етап дослідження.
- 35.Наукова гіпотеза та її роль у пізнанні.
- 36.Поняття наукової теорії, її сутність та структура.
- 37.Поняття факту науки.
- 38.Істина як мета та ідеал наукового пізнання.
- 39.Наука та цінності техногенної цивілізації.
- 40.Проблема об'єктивності наукового пізнання за доби постнекласичної науки.
- 41.Екологізація науки у сучасну епоху.
- 42.Синергетика як сучасна міждисциплінарна дослідницька програма.
- 43.Співвідношення курсової, дипломної, магістерської робіт як кваліфікаційних досліджень.

- 44.Послідовність виконання курсової, дипломної, магістерської роботи.
- 45.Об'єкт і предмет наукового дослідження.
- 46.Аналіз наукової літератури з теми дослідження.
- 47.Основні проблеми накопичення та обробки інформації у процесі дослідження.
- 48.Джерела інформації для наукових досліджень та їх пошук.
- 49.Дисертація: визначення поняття, основні види.
- 50.Вступ до дисертаційної роботи, його композиція.
- 51.Загальні вимоги до оформлення тексту дисертаційної роботи.
- 52.Підготовка автореферату як етап наукового дослідження.
- 53.Наукова стаття та рецензія як форми наукової роботи.
- 54.Учені ступені, звання та їх роль в організації наукових кадрів.
- 55.Порядок захисту дисертаційної роботи.
- 56.Порядок захисту та специфіка курсової, дипломної, магістерської роботи.
- 57.Апробація результатів наукового дослідження. Наукова дискусія.
- 58.Поняття наукової комунікації та наукової школи.
- 59.Методика підготовки та оформлення наукової публікації.
- 60.Проблема мови та стилю наукової роботи.

7. Методи та технології навчання

Вивчення навчальної дисципліни передбачає використання різноманітних методів та технологій викладання і навчання.

Основні методи навчання: словесний виклад лекційної теми зі створенням для докторів філософії проблемних ситуацій, перевірка знань на практичному занятті, усне опитування на практичному занятті в формі колоквиуму (співбесіди), реферативні виступи та їх письмове оформлення, підготовка тексту анотацій; письмові поточні та підсумкові завдання.

При викладанні навчальної дисципліни використовуються різноманітні технології навчання – як традиційні, так і сучасні (особистісно-орієнтовані, інформаційно-комунікаційні тощо). При цьому навчання є спрямованим на доктора філософії та здійснюється через активну практичну діяльність. Зокрема, для активізації освітнього процесу передбачено застосування проблемних лекцій, ділових ігор, занять-дискусій тощо.

Лекції органічно поєднуються не лише з практичними заняттями, а й із самостійною роботою, яка полягає в самостійному опрацюванні теоретичного матеріалу, підготовці до практичних занять, пошуку необхідної інформації, підборі та огляді літературних джерел за заданою тематикою, виконанні індивідуальних завдань тощо. При цьому в освітньому процесі передбачено використання спеціальних методів, більш характерних для науково-дослідної роботи – експертного оцінювання, ранжирування, систематизації, екстраполяції, «мозкового штурму» тощо. В багатьох випадках такі методи є найбільш оптимальними для розв'язання конкретних навчальних завдань

8. Критерії та методи оцінювання

Поточний контроль проводиться на усіх видах аудиторних занять (лекції, практичні заняття), а також оцінюється самостійна робота, у тому числі й індивідуальні завдання, з кожної теми.

Поточний контроль на усіх видах аудиторних занять реалізується такими методами: усного і письмового опитування, виступів на практичних заняттях, підготовка та демонстрація презентацій, портфоліо та ін.

Поточний контроль виконання самостійної роботи, в тому числі й індивідуальних завдань, здійснюється за усіма темами.

Форми здійснення поточного контролю та кількість балів за кожну форму визначаються викладачем.

Методи підсумкового оцінювання: усний екзамен.

Підсумкова (загальна) оцінка з навчальної дисципліни є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності: поточне та підсумкове оцінювання рівня засвоєння теоретичного матеріалу під час аудиторних занять та самостійної роботи (модульний контроль); оцінка (бали) за практичну діяльність; оцінка (бали) за участь у наукових конференціях, олімпіадах, підготовку наукових публікацій тощо.

На підсумковий (семестровий) контроль – екзамен, рішенням кафедри відводиться 30 балів.

Результат освітньої діяльності докторів філософії оцінюється згідно з Критеріями оцінювання знань і вмінь студентів Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського за такими рівнями і критеріями:

Оцінка за шкалами ECTS, стобаловою, розширеною	Критерії оцінювання	Рівень досягнення аспіранта
А 90-100 балів ВІДМІННО	Доктор філософії вільно володіє категоріальним апаратом, оперує його методикою, демонструє високий рівень володіння інтерпретації конкретних об'єктів. Відповідь на контрольні запитання містить теоретичний аналіз та практичні приклади.	Високий
В 80-89 балів ДУЖЕ ДОБРЕ	Аспірант демонструє достатній рівень володіння теоретичним матеріалом курсу, уміння інтерпретувати у конкретному науковому ключі, самостійність мислення, знання необхідної термінології. Відповідь на контрольні запитання є розгорнутою з посиланням на необхідні ресурси.	Високий

<p style="text-align: center;">С</p> <p style="text-align: center;">75-79 балів</p> <p style="text-align: center;">ДОБРЕ</p>	<p>Аспірант може допускати несуттєві помилки за умови загальної наукової грамотності та незначні помилки; систематизує та узагальнює набуті знання, самостійно виправляє допущені помилки, добирає переконливі аргументи на підтвердження власних суджень.</p>	<p style="text-align: center;">Достатній</p>
<p style="text-align: center;">D</p> <p style="text-align: center;">60-74 балів</p> <p style="text-align: center;">ЗАДОВІЛЬНО</p>	<p>Аспірант демонструє фрагментарне володіння теоретичним матеріалом курсу, недостатні уміння практичного використання теоретичного матеріалу. Аспірант повинен правильно виконати 60% завдань під час контролю знань.</p>	<p style="text-align: center;">Задовільний</p>
<p style="text-align: center;">E</p> <p style="text-align: center;">50-59 балів</p> <p style="text-align: center;">ДОСТАТНЬО</p>	<p>Аспірант володіє навчальним матеріалом на початковому рівні його засвоєння, відтворює незначну його частину, правильно виконує половину завдань з аналізу заданого матеріалу.</p>	<p style="text-align: center;">Низький</p>
<p style="text-align: center;">FX</p> <p style="text-align: center;">35-49 балів</p> <p style="text-align: center;">НЕЗАДОВІЛЬНО</p>	<p>Аспірант розуміє навчальний матеріал на елементарному рівні його засвоєння, відтворює лише окремі фрагменти / приклади досліджень, дає загальну відповідь з допомогою викладача. В цілому відповідь незадовільна з можливістю повторного складання.</p>	<p style="text-align: center;">Незадовільно</p>
<p style="text-align: center;">F</p> <p style="text-align: center;">1-34 бала</p> <p style="text-align: center;">НЕПРИЙНЯТНО</p>	<p>Неприйнятні знання, обов'язковий повторний курс. Невиконання Аспірантом 70% усіх завдань протягом вивчення дисципліни.</p>	<p style="text-align: center;">Незадовільно</p>

10 Розподіл балів, які отримують доктори філософії

Поточний контроль та самостійна робота																				Підсу м. контр оль	Загал ьна кільк ість	
Модуль 1 20 балів								Модуль 2 20 балів						Модуль 3 30 балів						30	100	
Т 1		Т 2		Т 3		Т 4		Т 5		Т 6		Т 7		Т 8		Т 9		Т 10				
А уд	ІС ам	А уд	Са м	А уд	Са м	А уд	Са м	а уд	са м	а уд	са м	а уд	са м	а уд	са м	а уд	са м	а уд	са м			
4	1	4	1	4	1	4	1	5	2	5	2	5	1	5	5	5	5	5	5	5		

Шкала оцінювання: сто балова, ECTS, розширена

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за розширеною шкалою
		<i>Для екзамену, заліку, курсової роботи, практики</i>
90-100	A	ВІДМІННО
80-89	B	ДУЖЕ ДОБРЕ
75-79	C	ДОБРЕ
60-74	D	ЗАДОВІЛЬНО
50-59	E	ДОСТАТНЬО
35-49	FX	НЕЗАДОВІЛЬНО З МОЖЛИВІСТЮ ПОВТОРНОГО СКЛАДАННЯ
1-34	F	НЕПРИЙНЯТНО З ОБОВ'ЯЗКОВИМ ПОВТОРНИМ ВИВЧЕННЯМ ДИСЦИПЛІНИ

11. Методичне забезпечення:

1. Навчальна програма дисципліни.
2. Робоча програма навчальної дисципліни.
3. Силабус.
4. Плани лекційних занять.
5. Плани практичних занять.
6. Плани самостійної роботи.
7. Зміст індивідуальних завдань.
8. Конспект лекцій з дисципліни.

9. Питання до поточного контролю знань докторів філософії.
10. Питання до підсумкового контролю знань.
11. Інші матеріали.

12. Рекомендована література:

1. Баскаков А. Я., Туленков Н. В. Методология научного исследования: учеб. пособие. – К.: МАУП, 2004. – 216 с.
2. Білуха М. Т. Методологія наукових досліджень: підручник. – К.: АБУ, 2002. – 480 с.
3. Білокобильський О. Рациональність як межа метафізичного дискурсу // Філософська думка. – 2006. – № 5. – С. 143–157.
4. Бойченко М. І. Системний підхід у соціальному пізнанні: ціннісні та функціональні аспекти / М. І. Бойченко. – К.: Промінь, 2011. – 320 с.
5. Возняк В. Розсудок, розум, повсякденність // Філософська думка. – 2006. – № 5. – С. 3–22.
6. Воронкова В. Г. Філософія: навч. посіб. – К.: ВД «Професіонал», 2004. – 464 с.
7. Воротіна Л.І. Кандидатська дисертація: методика написання і захисту: Посіб. для аспірантів і здобувачів наук. ступеня. – К.: Вид-во Європейського ун-ту, 2006. – 137 с.
8. Головатий М.Ф. Навчи себе сам. – К.: МАУП, 2002. – 120 с.
9. Гайденко П. П. История новейшей европейской философии в ее связи с наукой. – М.: ПЕР СЭ; СПб.: Университетская кн., 2000. – 456 с.
10. Гайденко П. П. Герменевтика // Философский энциклопедический словарь. – М.: Сов. энцикл., 1983.
11. Гегель Г. В. Ф. Кто мыслит абстрактно? // Гегель Г. В. Ф. Работы разных лет. – Т. 1. – М.: Мысль, 1972. – С. 387–394.
12. Добронравова І. С., Сидоренко Л. І. Філософія та методологія науки. – К.: ВПЦ «Київський ун-т», 2008. – 224 с.
13. Єріна А. М., Захожай В. Б., Єрін Д. Л. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. – К.: Центр навч. л-ри, 2004. – 212 с.
14. Злотина М. Л. Диалектика. – К.: Изд. ПАРАПАН, 2008. – 264 с.
15. Зосимов А.М., Голік В.П. Дисертаційні помилки: Моногр.- Х.: ВД „ІНЖЕК”, 2005.- 216 с.
16. Костюкевич В. М., Коннова М. В. Методологія наукових досліджень: навчальний посібник. Вінниця. 2017. Т. 172.
17. Кун Т. Структура научных революций : пер. с англ. – М.: АСТ, 2009. – 310 с.
18. Кустовська О. В. Методологія системного підходу та наукових досліджень: Курс лекцій. Тернопіль. 2005. 124 с.
19. Крымский С. Б., Кузнецов В. И. Мировоззренческие категории в современном естествознании. – К.: Наук. думка, 1983. – 224 с.
20. Кузнецов Б. Г. Разум и бытие. Этюды о классическом рационализме и неклассической науке. – М.: Наука, 1972. – 288 с.

21. Мелков Ю. А. Человекомерность постнеклассической науки. – К.: ПАРАПАН, 2014. – 254 с.
22. Методологія наукових досліджень: комплекс навчально-методичного забезпечення для підготовки аспірантів за спеціальністю 053 «Психологія» К.: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2016. 26 с.
23. Методологія наукових досліджень. Методичні рекомендації до практичних робіт студентів, які навчаються за освітньою програмою «Економіка підприємства». Харків. 2017. 43 с.
24. Методологія наукових досліджень: методичні вказівки до практичних занять для студентів денної форми навчання за напрямом підготовки 8.030505 «Управління персоналом та економіка праці». Кіровоград: КНТУ, 2013. 44 с.
25. Мокін Б.І. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. Вінниця. 2014. 180 с.
26. Основи методології та організації наукових досліджень / А. Є. Конверський (ред.). – К. : Центр учб. л-ри, 2010. – 352 с.
27. Рассоха І. М. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» для студентів 5 курсу денної форми навчання освітнього-кваліфікаційного рівня «магістр» спеціальностей 8.050106, 8.03050901 “Облік і аудит”, 8.050201 «Менеджмент організацій», 8.03060101 “Менеджмент організацій і адміністрування (за видами економічної діяльності)” Харків. 2011. 76 с.
28. Радіонова І. Ф. Методологія наукових досліджень: прикладний аспект: навч. посіб. Київ. КНЕУ. 2010. 106 с.
29. Шишкіна Є.К., Носирєв О.О. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. Харків. 2014. 200 с.
30. Юринець В. Є. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. / В. Є. Юринець. Львів. 2011. – 180 с.

13 Інформаційні ресурси:

1. twirpx.com/file/524552/
2. knigi.tr200.ru/f.php?f...p=0
3. student-library.net/.../86-1-0-1043
4. alleng.ru/edu/philos3.htm
5. monsimulacres.at.ua/load/12
6. ladoshki.com/?books...29
7. chitalka.info/gumaniratni_nauki.html
8. konspect.com/philosophy.html 9. iphonebooks.info/1310-flosofya-spscherba